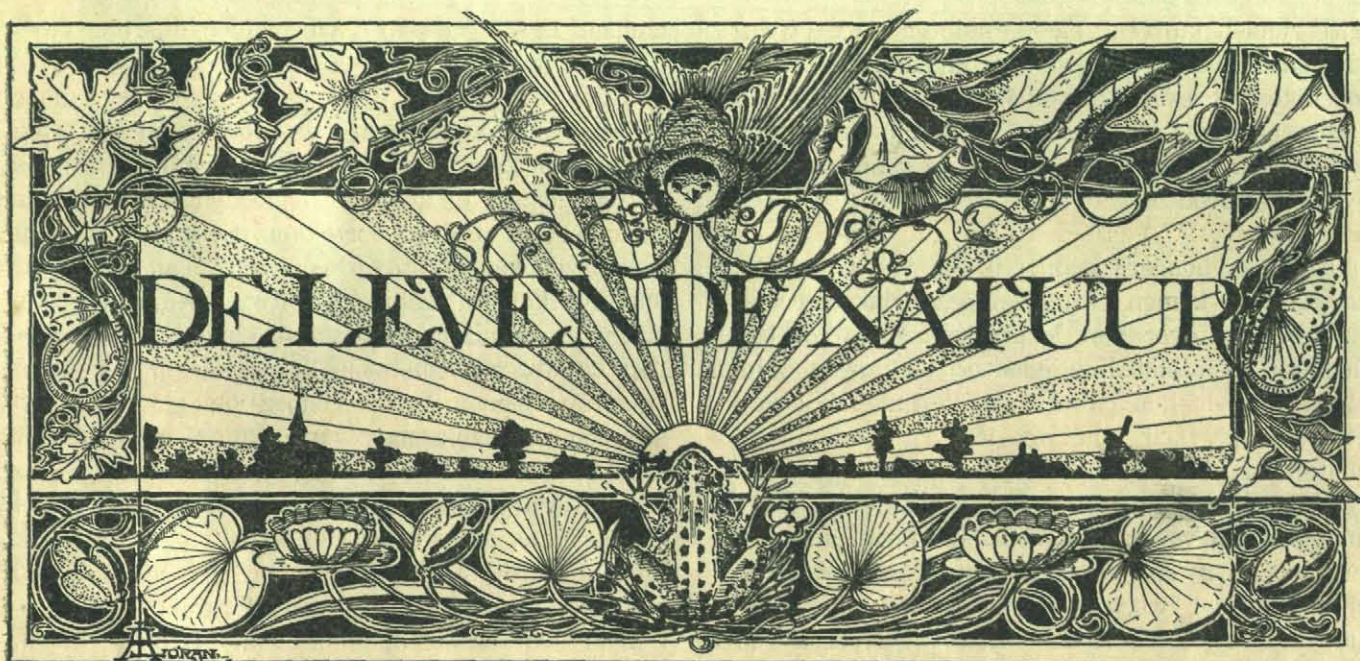

REDACTIE:

E. HEIMANS, J. JASPERS JR. EN JAC. P. THIJSSSE.

Adres van de Redactie:

JAC. P. THIJSSSE, BREDERODESTRAAT 1, AMSTERDAM.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

Nieuws uit Zuid-Limburg.

We hadden ons wat verlaat op de St. Petersburg. 't Plan was, flink door te stappen van Maastricht tot Slavanten, dan, over te varen naar Gronsveld, om verder over St. Geertruid en Slenaken naar Gulpen te wandelen. Als we daar een heele dag voor namen, dan konden we op ons gemak de voornaamste boschhellingen van 't Gulpdal doorzoeken. Doch we waren nog maar pas een minuut of tien buiten Maastricht, toen we dicht bij 't fort St. Pieter terecht kwamen op een allerprachtigst plekje, waar zooveel Zuid-Limburgsche wonderen bij elkaar stonden, dat we er een paar uur kwijt raakten, voor we er aan dachten, op ons horloge te zien. 't Was een steile helling, op sommige plaatsen loodrecht afgesneden, zoodat de naakte mergelrots te voorschijn kwam. In 't weeke gesteente had zich op één plaats een kolonie oeverzwaluwen gevestigd, terwijl de rest ingenomen werd door de nesten van onze grootste graafbij, de *Anthrena labialis*. Voor de openingen dier nesten zweefden als zooveel juweelen van robijn en smaragd de prachtigste goudwespen (*Chrysis*), loerend op een gelegenheid, om hun eieren in de woningen der graafbijen onder dak te brengen.

Het gras, dat de helling zelve bedekte, was bijna niet anders dan *Brachypodium pinnatum*, dat buiten

Limburg nergens in ons land te vinden is en daartusschen groeiden in groote overvloed de klavers *Medicago sativa* en *falcata*, met hun bastaard *Medicago media*. Iets lager stond in groote menigte de zeldzame schermbloem *Falcaria sioides*, terwijl de ongewone ooievaarsbek *Geranium columbinum* overal zijn mooie roode bloempjes doorgewerkt had.

We waren nu, om zoo te zeggen, voor de rest van de dag bedorven. Van snel voortgaan was geen sprake meer, 't werd overal stilstaan en kijken: eerst boven op 't fort, toen in een klaverveld met *Orobanche minor*, nog mooi in bloei, daarna op Slavanten zelf, waar Heimans zeldzame Havikskruiden zocht en vond, en eindelijk aan de oevers van de Maas, waar *Aster parviflora*, die nog niet bloeide, ons nog een kwartiertje ophield. 't Overzetten over de Maas duurde ook nog al lang en daarna kriskrasten we nog een poos door een weiland, waar inplaats van de gewone herfstpaardebloem, die in Augustus overal bloeit, niets anders groeide dan de zeldzame *Leontodon hispidus*, die met recht de Limburgsche herfstpaardebloem mag heeten. Zoo werd het vier uur, voor we Gronsveld goed en wel achter de rug hadden en daar we nu al tien uren op marsch waren en er niet zeker van konden zijn, of we in Gulpen wel dadelijk nacht

logies zouden kunnen vinden, besloten we, St. Geertruid en Slenaken op te offeren en langs de kortst mogelijke weg over Keer en Margraten naar Gulpen te marcheerden. Als we flink doorstapten, konden we er tegen zevenen wezen, bijtijds genoeg, om in geval van nood nog in Wylre de trein te pakken naar Aken.

Nu zijn er honderd manieren, om van Gronsveld naar Keer te komen; wij kozen natuurlijk de beste: een weg die over een lengte van ongeveer een kilometer zich slingerde door de boschrijke zuidhelling van de heuvelreeks aan de linkerzijde van het Geuldal. Daar zou wel iets te vinden zijn, dachten we.

't Was werkelijk een mooi bosch, vol lelietjes van dalen, en we kwamen ook aan de ingang van een steengroef en aan een instorting met steile hellingen, waar we tevergeefs zochten naar zeldzame varentjes en naar *Ajuga genevensis* en *Teucrium botrys*. Daar raakten we ook het spoor bijster, zoodat we gedwongen waren op goed geluk een pad te volgen dat ongeveer in oostelijke richting liep, maar waarvan we op geen voeten of vamen wisten, waar het zou uitkomen.

't Was een echt Limburgsch bosch, waar we doorsukkelden: hazelaren en nog eens hazelaren, dichte struiken van een meter of vier hoog. Van afstand tot afstand verheffen zich uit de hazelarenzee wat flinke eikenboomen, vermengd met wilde kersen en een enkele beuk. Uit de verte ziet zoo'n Limburgsch bosch er gezellig genoeg uit: hoog opgaand hout met wat lage struiken er tusschen, maar als je er eenmaal in bent, is er geen doorkomen aan: varens en roodbloemige braamstruiken vormen met de wijd-uitslaande hazelaartakken een ondoordringbaar vlechtwerk.

Wij waren tenminste heel blij met ons pad; alleen was 't wat lang, soms schemerde zonlicht vóór ons en dachten wij 't eind bereikt te hebben, maar dan daalde de weg: en we doolden weer in 't halfduister onder de struiken, wier toppen we zooeven in 't zonlicht hadden zien glinsteren. We waren ervan overtuigd, dat ergens naar rechts open land moest liggen, maar we hadden er niet veel trek in, om ons zoo maar in 't padloos bramenstruweel te storten. Eindelijk kwamen we aan een uitgedroogde beek, die naar rechts afdaalde; we volgden zijn bedding en na een kwartier worstelens stonden we in een tarweakker. We volgden een wagenspoor, dat op een landweg uitkwam; toen de landweg zelf, daarna een zijpad, toen kwamen we een oude Limburger tegen, die ons uitlegde, waar we waren, we strompelden nog een leemige grintweg op en stonden eindelijk tegen zevenen doodmoe en bekaf bij mijlpaal 7 op de groote chaussee, die van Maastricht naar Aken voert.

Gulpen ligt bij paal 17, we hadden dus nog twee marschuren te goed.

Nu waren we al dertien uur onderweg, maar 't paste niet, vermoedenis te toonen, op een weg ontworpen door Napoleon en bestemd, om in de kortst mogelijke tijd zijn legioenen van de Maas naar de Rijn te doen optrekken. Sommige stukken van deze weg zijn over een uur gaans lijnrecht, langs de kanten staan reusachtige iepen, aan weerszijden liggen uitgestrekte tarwevelden, meestal lager dan de weg zelf, met zijn dubbele baan van keien en grint, samen breed genoeg om plaats te verschaffen aan gelederen van twintig man of vier stukken geschut naast elkander. Die weg gaf heel wat te praten en te denken, we fleurden eenigszins op, Heimans sloeg een roffel op zijn plantenbus, ik probeerde „*Partant pour la Syrie*” te fluiten en zoo stapten we moedig voort naar Margraten.

Daar hoopten we eigenlijk nachtverblijf te vinden, maar dat was mis, er zat niets anders op, dan voort te sukkelen naar Gulpen. 't Werd avond, ons napoleontisch vonkje gloorde hoe langer hoe zwakker en de echte, nare vermoedenis maakte zich van ons meester, terwijl we het lange rijzend stuk weg aflegden, dat dicht bij La Hutte zijn hoogste verheffing bereikt (180 M. + A. P.).

Gelukkig maakten een minuut of tien verder de tarwevelden aan weerszijden van de weg plaats voor bosch; links stijgend, rechts dalend, de groote heerbaan er middendoor. We waren nog geen honderd pas erin doorgedrongen of Heimans verklaarde op vaste toon dat hier „een plekje” was en dat we verplicht waren er een half uurtje rond te zien. „Hier moet wat groeien — zei hij — staat daar al niet een *Epipactis atrorubens*?” 't Wemelde er langs de wegrand van orchideeën en er waren eronder, die al heel veel hadden van *E. atrorubens*, doch met zekerheid was 't nog niet uit te maken, 't waren allemaal tusschenvormen. Ook stond er een kruiskruid-soort, die, tegen alle tradities van zijn geslacht in geen zwarte puntjes aan zijn omwindselblaadjes had en bij nader onderzoek *Senecio erucifolius* bleek te zijn.

Daar hoorden we een geritsel in 't loover: een lichtgekleurde groote muis sprong tegen een eikenstam op, bleef op een paar meter boven de grond tegen de stam vastgeklemd zitten, ons met zijn groote blinkende oogen aanstarend. „Een zevenslaper” riepen we en snelden op de boom los. Maar 't dier had geen lust ons af te wachten en had in een paar vlugge grepen een van de onderste takken van de kroon bereikt.

Alsof hij wist, dat hij nu altijd en in alle richtingen ontsnappen kon, bleef hij daar zitten en nam ons met evenveel belangstelling op, als wij hem. Wij waren, zooals licht te begrijpen is, opgetogen en

stom van blijdschap en bewondering. Hier zat toch voor ons, geen vier meter van ons af, zoo rustig dat we probeeren konden hem te schetsen, een zoogdier dat nog in geen enkel boek over de Nederlandsche dierenwereld genoemd is.¹⁾ Zijn lange staart met haarpluim aan 't eind, de zwarte vlek om de oogen, de lange bleekroode ooren, de witte onderzijde en de o zoo mooie vaalgrauwe rugzijde lieten geen twijfel over, of dit moest wel de kleine zevenslaper, alias tuinslaper, alias Eikelmuis (*Eliomys nitela*) zijn. Ik probeerde nog hem te vangen, maar 't beest had er niet de minste trek in, om als „eerst-gevonden exemplaar” in de Fauna-Collectie van Artis te pronken, en maakte daarom definitief, dat hij wegwam.

We voelden nu geen vermoeienis meer en stapten blijmoedig voort naar Gulpen, dat we bereikten, toen 't juist goed donker begon te worden en waar we boven verwachting onderdak kwamen en nog twee prettige vrienden van „De Levende Natuur” ontmoetten op de koop toe. Die heeren stelden al dadelijk ook veel belang in „t nieuwe beest” en vergezelden ons de volgende avond op een expeditie, om het nog eens te zien te krijgen. We slaagden er niet

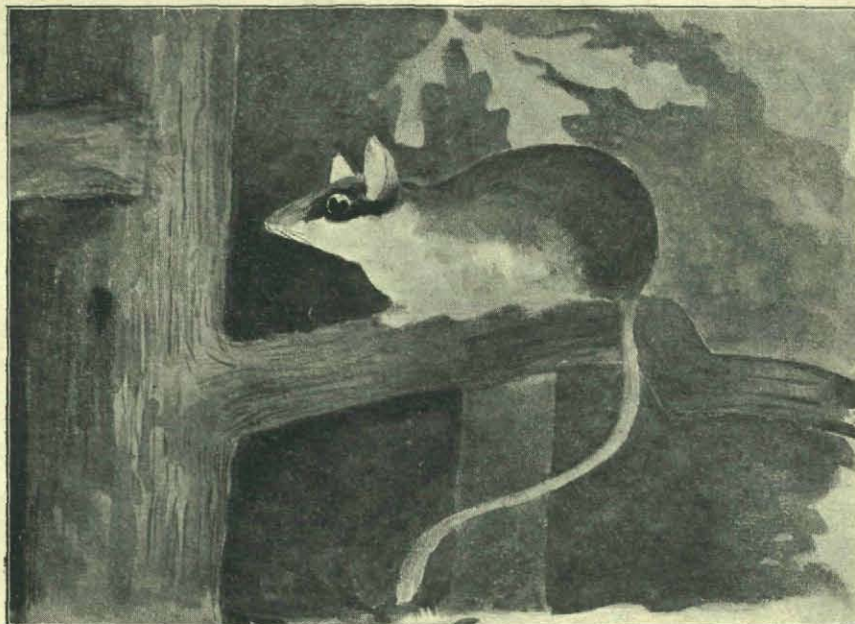
in, maar dat doet er niet toe. Van de Gulper jongelingschap, van de oude herbergier van La Hutte en van een jager kregen we de verzekering dat de Eikelmuis in zeer groot aantal in Z.-Limburg voorkomt, in tuinen en boomgaarden zelfs zoo schadelijk wordt, dat er opzettelijk jacht op hem

gemaakt wordt. Wij hebben dan ook onze maatregelen genomen, om ervoor te zorgen, dat in de voornaamste Nederlandsche musea deze prachtige diertjes te zien zullen zijn.

We waren van plan geweest, heel Zuid-Limburg in vijf dagen rond te wandelen (Maastricht, Slenaken, Vaals, Kerkrade, Heerlen, Sittard), maar de Eikelmuis en zijn bosch ('t Osebosch) zijn oorzaak geweest, dat we in en om Gulpen zijn blijven hangen. We hebben er geen berouw van gehad. Het Osebosch toch herbergt de voornaamste heldenfiguren uit de Limburgsche flora: *Paris quadrifolia*, *Actaea spicata*, *Melica uniflora*, *Brachypodium pinnatum*, *Arum maculatum* enz. In een klaverfeld vlak erbij vonden we de zeldzame Dubbelkelk, *Helminthia echioides*, die, als we ons

niet vergissen, tot nu toe alleen voor Walcheren vermeld is, en vlak daarbij een rariteit van een rariteit n.l. de stengel-bezittende afwijking van de stengellooze distel, *Cirsium acaule* var. *caulescens*.

De mooiste vondst op plantkundig gebied deden we evenwel vlak bij Gulpen. Daar groeide aan de rand van de groote chaussée

Eikelmuis. (*Eliomys nitela* Schreb = *Mus quercinus* L. $\times \frac{1}{3}$).

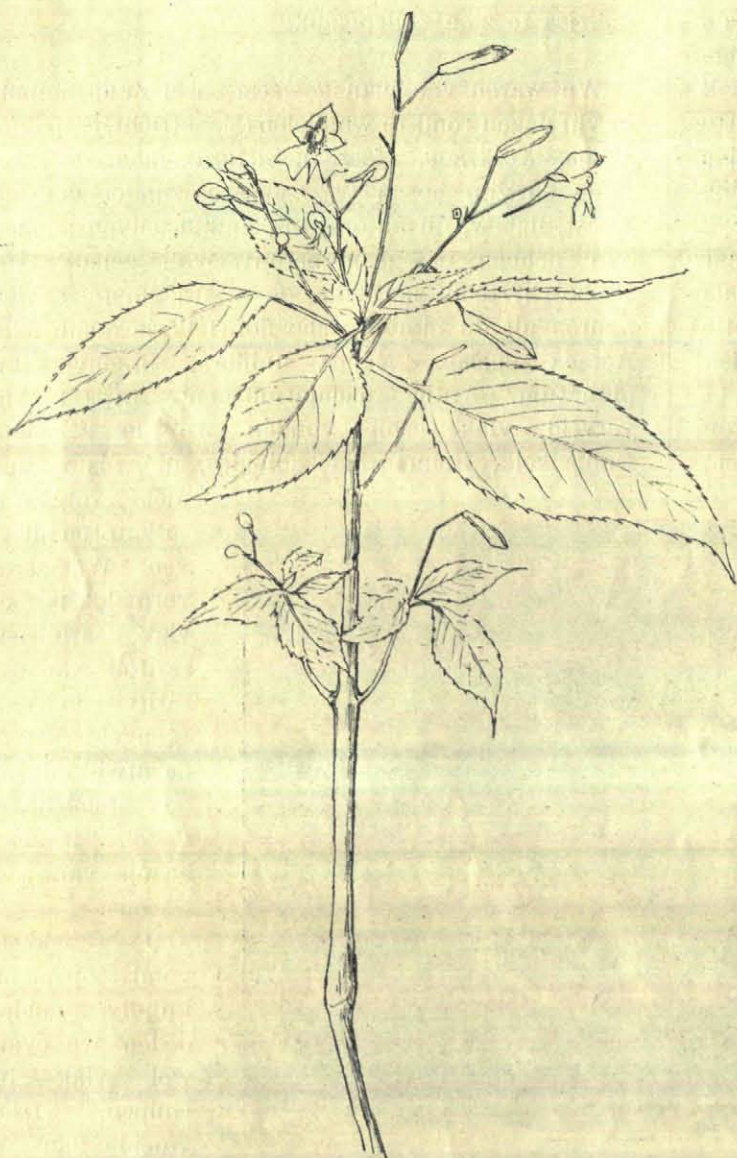
en in een afgesloten stukje sparrebosch erbij, de zeldzame Oosterling *Impatiens parviflora*, het kleinbloemig springzaad, dat tot nu toe in 't wild alleen nog maar te Kuilenburg op een grachtmuur is aangetroffen. De plant wordt noch in Suringar's zakflora, noch in de boeken van Heukels of Oudemans vermeld.

't Is een zwerveling uit Oost-Azië, oorspronkelijk misschien als sierplant in tuinen gekweekt, maar sedert lang in Midden-Europa verwilderd. De bewoners van de villa vlak bij de groeiplaats verzekerden ons, dat sinds menschenheugenis niemand ooit dat „onbekende” plantje daar gezaaid had, en dat 't in de omstreken van Gulpen nog wel hier en daar voorkomt. Inderdaad vonden we het ook nog aan een achterweg aan de Noord-oostzijde van 't dorp, zoodat we dit aardig plantje voortaan gerust het

¹⁾ In „Notices sur les Animaux rares des Pays Bas et de la Belgique flamande, par R. T. Maitland (La Haye, Nijhoff 1898) staat: „On n'a pas encore rencontré de Lérots (eikelmuis), ni de Muscardins (hazelmuis), ni de Loirs (zevenslaper) dans les Pays Bas.”

De heer Dr. F. A. Jentink, directeur van 's Rijks-Museum van Natuurlijke Historie te Leiden schrijft ons echter: *Myoxus glis* of wel zevenslaper is vroeger reeds in de Provincie Limburg gevonden (door den heer A. A. van Bemmelen wijlen directeur der Rotterdamsche Diergaarde.) *Eliomys nitela* Schreber (de hier afgebeelde) is tot dusverre niet beschreven als in Holland gevonden.

Nederlandsche burgerrecht mogen toekennen. Het lijkt in manier van groeien, wortelen, en ook wat

Kleinbloemig springzaad. *Impatiens parviflora* L.

de verspreiding der zaden aangaat, geheel op het gewone inlandsche springzaad (*Impatiens noli tangere*), maar is er dadelijk van te onderscheiden door de kleinere, rechtgespoorde bloemen, die zich niet onder de bladeren verschuilen, maar zich juist op lange rechte stelen ver erboven verheffen.

Ons derde nieuwtje behoort weer tot de orde der Amphibien, die ons al zoo menige verrassing bereid heeft. We werkten het

Gulpdal op naar het Zuiden met 't voornemen het Kruisbosch bij Landsraad te doorzoeken, waar, volgens de mededeeling van een Gulpenaar, „vliegenbloemen” moeten voorkomen, niets meer of minder dus dan *Ophrys muscifera*. Die plant zou wel uitgebloeid zijn, maar als 't lijden kon, wilden we wat knolletjes zien te bemachtigen voor onze collectie levende Nederlandsche orchideeën. 't Lijkt echter wel, alsof we op deze reis geen enkel van onze plannen ten uitvoer zouden mogen brengen. We kwamen niet eens halfweg Landsraad, maar bleven dicht bij Crapoel „hangen” in een soort van bergstorting, waar weer kalkwanden te bestudeeren waren en graafbijnesten en waar Heimans in minder dan geen tijd twee „nieuwe padden” van onder de steenen te voorschijn goochelde.

't Waren vuurpadden met geel-gevekte buik — *Bombinator pachypus* — niet in de Nederlandsche boeken als inlandsch vermeld, maar wel in Boulenger's „*Tailless Batrachians*” voor Limburg opgegeven. Kort na de vakantie ontvingen we nog van een onzer lezers een exemplaar van dit mooie padje, dat bij Kerkrade gevangen was.

't Heet, dat Limburg al goed doorzocht is, maar wij gelooven, dat er voor een vlijtig liefhebber nog veel te verrichten valt. Wij moeten er tenminste nog eens heen, om uit te zien naar de waterspreeuw (*Cinclus cinclus* (L.)), de groote zevenslaper (*Myoxus glis*) de kleine hazelmuis (*Myoxus avellanarius*) en de woekerplant op de wortel van de hazelaar, *Lathraea squamaria*. Wie wil ons voor zijn?

JAC. P. THIJSSE.

